

ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԵՒ ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԵՐԳԵՐԸ

(Դասախօսութիւն 5. Կոմիտաս վարդապետի)

II

Այժմ անցնենք մեր ժողովրդական երգերին: Այդ երգերը բաժանվում են հետեւեալ տեսակներին:

1) Մանկական երգեր, որոնք ամենապարզ կազմն ունեն:

2) Պարեգներ, որոնք կոչվում են եայլի և մի քիչ աւելի զարգացած են, քան առաջինները:

3) Գիւցազներգեր, որոնք նուիրված են լինում որ և է հերոսի գովելին:

4) Մաներգեր, նուիրված՝ դիպտածների և պատահարների դո՛հ գնացողների յիշատակին: Այս բաժին մէջ մտնում են և ողբերգները, մեռելները սգալու եղանակները:

5) Հարսանեկան երգեր, որոնք երգվում են հարսանեկան զանազան արարողութիւններին՝ ժամանակ, պսակից յետոյ:

5) Բնութեան երգեր, որոնք ամենագունադիտներն ու հետաքրքիրներն են: Օրինակ, գութանի, վար ու ցանքի, սայլի, չուլի, կալի, հունձի, քաղցանի երգերը: Ուրեմն, ինչպէս երևում է, բնութեան երգերը իրանց նիւթն ստանում են շինականի աշխատանքի այլ և այլ հանգամանքներից: Եւ նայելով թէ այդ աշխատանքը մինչև որ աստիճան բնդմաւոր է դառնում գիւղացու համար, նրա համեմատ էլ երգը կրում է տխուր կամ գութն ընտելութիւն: Ապարանի գիւղերում, ուր հունձը յաճախ ենթարկված է լինում բնութեան պատուհաններին, գութաները տխուր է և մեղադրվում: Իսկ օրինակ, լոռու գութաները գութն է և կայտառ: Ասացինք որ բնութեան երգերը ամենագունադիտներն ու բարդն են: Արարել գութաները մէջ մտնում են շատ տարբեր, ինչպէս գութանի անբեր ճոճոցը, շիւթաների շիւթոցը, եղևների կամ գոմէշների փուխոցը, մաճկալի այլ և այլ բացառանքութիւնները գործի ժամանակ, օրինակ՝ անուշադիր հօտապիւն ուղղված կշտաւորները, լծկաններին շտալված խրախոյսը, խանդաղատները, սէրը և այլն: Ի հարկէ երաժշտութեան այս բարդ կազմը բնագրական է, ինքնաբերական, անգիտակից: Մի այլ տեղի, օրինակ, Դարբաղի, յատկապէս Մարանդի գութաների հիմքը կազմում է բացառանքութիւնը:

Հարսանեկան երգեր, նոյնպէս բազմառանգ և խորհրդաւոր են: Նրանց թիւը առ այժմ հասնում է 78 ի: Հետաքրքիր են այս շարքում այն երգերը, որոնք կրում են ծաղիկի անունը, և 16 հատ են: Այս երգերը երգում են հարսնացուի մօտ ընկերակիները, պսակի նախընթաց ամբողջ գիշերը մինչև լոյս հարսնացուին գութնելու, զարդարելու ժամանակ: Նրա գովելն են անում, նմանեցնում են նրա կեանքը ծառի, ծաղկի, լուսնի և այլն: Իսկ միւս երգերը վարբերվում են փեսային, հարս ու փեսա մօրը, փեսայի ազգալ ընկերներին, հարսնետոհներին և այլն: Մի քանիսն էլ հանելուկներ են և գութնաճական երգեր:

Մաներգերը պատահարների հետ կապված լինելով, ունեն պատահական և մղկտացող հիմնակ: Սխառն են կամ արտասովորներով, աւարներով, որ յետոյ կրկնակ, յանկերգ է դառնում, կամ կենսագրական նկարագրութիւններով, որոնց կցվում են բնութեան տխուր տեսարանների պատկերները:

Դիւցազներգերը գլխաւորապէս հիմնվում են պատմական աւանդութիւնների վրա, որոնց թիւը այսօր է Մոկաց Միքայիլին:

Պարեգներ ծագումն են առնում պարի ժամանակ աղայի և աղվիայ միջև առաջացած զգացմունքներից, եղանակները համապատասխանում են քայլերին և թուխներին և կարճ են առ հասարակ պարողներին չը յոգնեցնելու համար: Նրանք սկսում են ինչպէս պարերը, ծանր հանդիսաւոր և ապա կամաց կամաց տարանում և արագանում: Պարագութիւնը երգում է առանձին նախադասութիւնը մինչև վերջին բառը: Խումբը առնում է վերջին բառից և կրկնում նոյն նախադասութիւնը, որի վերջին բառից դարձեալ սկսում է պարագութիւնը և շարունակում է երկրորդ նախադասութեան մինչև վերջին բառը և այսպէս յաջորդաբար:

Այնուհետև Կոմիտաս վարդապետն անցաւ ժողովրդական և եկեղեցական եղանակների միջև գտնված սերտ առնչութեան հարցին: Արուեստագէտ վարդապետը կենդանի օրինակներով ցոյց տուեց նրանց հիմնական կապերը: Յետոյ շնչոյց այն հանգամանքի վրա, որ ոմանք՝ անկարող իշխելու մեր եղանակները խորքը, անկարող նրանց վերելու, դատելով նրանց արտաքին, եթէ կարելի է այս-

պէս ասել կեղեցիկ, մակերևութային կապութիւնից, եղանակացում են, որ մեր ժողովրդական և եկեղեցական եղանակները բոլորովին տարբեր նկարագիր ունեն: Այդ թիւերի մացութիւնն պատճառը համարեց օտար, գլխաւորապէս թիւրք և պարսիկ երաժշտութիւնների ազդեցութիւնը: Օրինակ Կ. Պօլսի տիրացուները ամերիկայի դուր գալու և նրանց գութնաճանաչելու համար, սկսել են եկեղեցական եղանակները ծաղկեցնել, քիւրքիներ և մանիներ ազդեցութեան տակ կրկնեցնել, զարդարել, այդպիսով շարականների, մանաւանդ տոնականների վրա պատուաւորվել է օտար ոճը և պարսիկ նրանց հարգատեւութիւնը: Այդ թիւերի մացութեան հիմք են ծառայել նաև այն եկեղեցական երգերը, որոնք պատկանում են կիլիկիան շրջանին և ուր նկատվում է խորապէս արաբ երաժշտութեան ազդեցութիւնը. օրինակ Շնորհալիի և Համբարձումի հոգևոր երգերից ոմանք:

Մեր ժողովրդական և եկեղեցական եղանակները հաւասար չափով չեն զարգացած: Առաջինները արտաքին բազմազան պայմանների ազդեցութեան տակ ճնշվել, սեղմվել, ամփոփվել են, առանց կորցնելու իրանց խորութիւնը և արտայայտիչ ոյժը: Իսկ երկրորդները, եկեղեցու անձեռնմխելի հովանու տակ աճել, ընդլայնվել և զարգացել են:

Կոմիտաս վարդապետը վերջապէս խօսքը մեր եկեղեցական և ժողովրդական երգերի խանդավառ շատագոյնութեամբ, և նրանց մէջ տեսաւ այն խոր և ամուր հիմքերը, որոնց վրա պիտի բարձրանայ մեր ազգային երաժշտութեան գեղարուեստական բարդ ու բազմազան շէնքը:

Տեղեւոր Զաւէն

ԹԱՏՐՈՐ ԵՒ ԵՐԱՇՈՒՄԻՒՄԻ

(Վ. Փափազեանի «Ժայռ» զբոսն Թիֆլիսի բնի վրա)

I

Հայ դրամատիկական խումբը, հինգշաբթի, ապրիլի 7-ին, ներկայացրեց մի նոր պիէս, Վ. Փափազեանի «Ժայռ» զբոսն չորս գործողութեամբ:

«Ժայռը» իր բովանդակութեամբ անպայման հետաքրքրական է և կենսական, բայց՝ իբրև բնական գրողները ունի աչքի ընկնող թերութիւններ: Կան տեսարաններ չափազանց ձգձգված և նոյն իսկ այնպիսիները, որոնք կարող էին բոլորովին դուրս գցվել, առանց վնասելու պիէսի իմաստի լիակատար արտայայտութեան:

«Ժայռը» տալիս է գաւառական գործողներին և գիւղական միջոցաւորի մի պատկեր, որ նպատակ ունի լուսաբանել մի շարք հրեշքներ, որոնք տեղի ունեն, երբ առաջադէմ և մարտնչող տարրեր մուտք են գործում գաւառը: Երանող իրանց գաղափարները իրադրութիւն համար: Այդպիսի մարտնչողներից մէկն է հանդիսանում Ալէքսանդր Մանուկեան գիւղացի երիտասարդը, որ աւարտելով իրաւաբանական կրթութիւնը, վերադառնում է հօր տունը և վճռում է մնալ գիւղում ու օգնել իր համագիւղացիներին: Սակայն նրա առաջ կանգնած է վաշխաւոր Գրիգոր աղա՝ Վարդկանը, որը շատ մեծ ցանցեր ունի գլխով գիւղում և գիւտ է մաքառել իր հակառակորդների դէմ ամեն տեսակ միջոցներով: Նա սկզբում աշխատում է իր ձեռքը գցել Մանուկեանին և նոյն իսկ նպատակ է նրա և իր աղվիայ սիրահարութեանը, ցանկանալով որդիների ամուսնութեան միջոցով աւելի ևս լաւ դիրք ստեղծել իր համար, իսկ երբ տեսնում է, որ Մանուկեանը անդրգուն է, այն ժամանակ յայտնում է նրան անողորմ կոչ:

Վաշխաւորի դերը կատարում էր Յարութիւնեան, որ կարողացել էր մշակել ամբողջ շարքում և ընտրող տեղ յատկապէս առանձնաշատութիւններով: Նա և շողորմորդ էր, և հանդիսաւոր և լուրջ, և ծաղրող և կոպիտ, նայած, թէ ինչ տրամադրութեան մէջն էր և ինչպէս պէտք է իրագործէր իր նպատակները:

Երիտասարդի դերը կատարում էր Զարեհ Ֆեան, որ ըմբռնել էր իր ներկայացրած պիէսը, սակայն նրան չէր տուել աւելի բնական կերպարանք: Առաջին գործողութեան մէջ նրա Մանուկեանը արհեստական էր թւում, նա խօսում էր իբրև ճառար, բոլոր ժամանակը քաղցի պափօսով: Անհամեմատ նա աւելի բնական և հարազատ էր միւս գործողութիւններին մէջ, որտեղ կենդանի երեւոյթներն էին նրան խօսեցնել տալիս և նա ստիպված էր կրքեր արտայայտել:

Բնորոշ էր Միքայիլեան՝ Մանուկեանի հօր դերում: Նա մեծ աշողութեամբ ներկայացրեց այդ բարեսիրտ, կենքի ծանրութիւնից ճնշված

ված ծերունուն, որը քիչ է խօսում, բայց իր լուրջեան մէջ շատ պիւրական է: Պատրաստան հարաւորաբար դատարարի դերին մէջ շատ աշողված և ընտրող մի տեղ ներկայացրեց, որ մեծ հետաքրքրութիւն էր տալիս նրա ամբողջ խաղին:

Տիկին Մայրուհեան, որ կատարում էր վաշխաւոր Վարդկեանի աղվիայ դերը ուժեղ տրամաւորութիւն գործելու առիթներ ունէր սկսած երկրորդ գործողութիւնից և նա կարողացաւ մի քանի տեսարաններ անցկացնել շարժելով մեծ հետաքրքրութիւն:

Ներայի կատարեց տանուէր խաչատրեանի դերը Ստեփանեանը: Բնորոշ էր Աւետեան արլակատի դերում:

Շատ աշող էին բոլոր գիւղացիները, որոնցից փոքր է շատե խոշոր դերեր ունէին Տէր-Դաւթեան, Արեւիկեան, Ռոմանի, Անդրանիկ:

Տիկիններ Վարդուհի, Զարեհ, Զարեհեան բնորոշ դերեր չունէին, բայց եղածը կատարեցին բաւարար:

Պիէսը ընդունելութիւն գտաւ և շարժեց հետաքրքրութիւն: Բայց ձգձգված լինելու և բնականութեան մի քանի պակասութիւնների շնորհով յոգնեցնող ազդեցութիւն էր գործում:

Սիրող

ԲԱԳՈՒԻ ԱՂԵՏԻ ԶՈՂՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք. 1) Մի քանի անձերից Մանվէլ Օ. Զաքարեանի ձեռքով հաւաքած 18 ռ., 2) Կ. Տէր-Փանոսեանից (Վարդուհի) 75 ռ., 3) Յովհաննէս Նալիխանի ընտանիքից (Նոր-Նախիջևան) 15 ռ., 4) Բ. Կործնեանից (Սիւնիք) 5 ռ., 5) Ստաւրոպոլի շրջակայքում գտնված հայերից Կարապետ Բահանայ ծագողների ձեռքով հանգանակած 262 ռ., 6) Թաղէս Մուրադեանից (Վալիսարիա) առաջ նորդարանի մասնաժողովին յանձնելու համար 7 ռ., 7) Կրիստիայա կայարան Պողոս Բահանայ Տէր-Մինասեանի ձեռքով հաւաքած 53 ռ. 45 կ., 8) Միլիթրոֆի Ս. Մէլիք-Դաւթեանի միջոցով հաւաքած 53 ռ., 9) Մանուկեանի ընտանիքից Հայկազ Ելիսեանի ձեռքով հաւաքած 310 ռուբլի: Ալէքսանդրովի գաւ. Փորթիկ Պարնի գիւղի հասարակութիւնից 3. Նախատրեանի միջոցով 8 ռուբլի: Ընդհանուր գումարը նախկին ստացածների հետ միասին 26,466 ռուբլի 76 կօպէկ:

ԶԵՆՈՐ ԳԻՒԴՈՒՄ ՀՐԿԻԶՈՒՄՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք. 1) Միքայիլ Կրեկոյեանից 1 ռ., 2) Փ. Յակոբեանից (Լաւ չխուտայ) 2 ռ., 3) Գուրգուրից Մալիքեանի ընտանիքից 8 ռ., 4) Մի օմի (Գուրգուրի) 3 ռ., 5) Նիկոլայից (Գուրգուրի) 1 ռ., 6) Օդեսայից Հայկ Եղիարեանի միջոցով հաւաքած 100 ռ. 10 կ., 7) Վարդուհի Կ. Տէր-Փանոսեանից 25 ռ., 8) Ելիսեանից Նունէ Բահանեանի միջոցով 55 ռ. 5 կ., 9) 3. Նալիխանի ընտանիքից (Նոր-Նախիջևան) 15 ռ., 10) Կոտոր գիւղի (Սուխումի շրջան) հասարակութիւնից Միքայիլ Զարեհեանից Միքայեանի միջոցով 20 ռ., 11) Կրիստիայա կայար. Պողոս Բահանայ Տէր Միքայեանի միջոցով հաւաքած 30 ռուբլի: Ալէքսանդրովի գաւ. Փորթիկ Պարնի գիւղի հասարակութիւնից 3. Նախատրեանի միջոցով 8 ռուբլի: Ընդհանուր գումարը նախկին ստացածների հետ միասին 1673 ռուբլի 37 կօպէկ:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ապրիլի 6-ի երեկոյեան Թիֆլիս կայարանից աշողիկ ուղարկել ձեւորված գնացքը դէպի Մոսկվա գործերի հակողութեան տակ: Գնացքը ուղարկել էր 26 ժամ: Նա հասաւ միայն մինչև Արթուրի կայարանը, ուր շոգիկաւոր գծից դուրս ընկաւ, որովհետեւ գիծը նպատակով փչացրել էին: Նոյն օրը երեկոյեան Թիֆլիսից ուղարկվեցին Բագու և Կարս մարզաւոր գնացքներ կրկին գիւղերից հակողութեան տակ: Թիֆլիսից Բագու գիւղերով ուղարկված գնացքը՝ 12 ժամաւորներով հակողութեամբ, աշողութեամբ հասաւ մինչև Կապու կայարանը, ուր կանգնած ժամանակն սպանվեց մեքենավար Վոլիքը, գիշերվայ ժամը 3-ի մօտերը: Գնացքն ուղարկեցին մեքենավարի օգնականի կառավարութեամբ: Այդ գնացքի մասին դեռ մինչև երեկ լուր այլ ևս չէր ստացվել: Ապրիլի 7-ին Թիֆլիսից Բագու ուղարկվեց մի մարզաւոր գնացք, բայց նա հասաւ մինչև Նախիջևան, ուր մնաց առանց մեքենավարի:

Թիֆլիսի տանուէրները երեկ դիմեցին քա-

ղաքագլխի պաշտօնակատար իշխ. Զերբէգովին և յայտեցին, որ իրանք ստացել են նախկին օրոնցով հրամայվում է իրանց երկու օրվայ ընթացքում արձակել իրանց դեռապաններին, հակառակ դէպքում նրանց կը սպանեն: Իշխան Զերբէգովը տանուէրների այդ դիմումն ուղարկեց Թիֆլիսի նահանգապետին:

Պետերբուրգի հեռագրում են «Ռ. Օ.» լրագրին ապրիլի 7-ին: «Հաստատ լուրերի համաձայն՝ Կովկասի փոխարքայի խորհրդի մէջ չեն մտնելու ժողովրդից ընտրված անդամներ: Նշանակով անդամներին հետ միասին խորհրդի կը հրաւիրվին աշխատականներ, քաղաքների և գիւղերի ինքնավարութիւններից ընտրված ներկայացուցիչներ «Рассветъ» լրագրի աստիճան, փոխարքան կը մեկնի իր պաշտօնավայրը ապրիլի 20-ին»:

Նոյն լրագրին հեռագրում են Պետերբուրգից, Բագուի նահանգապետ Նախիջևան թողնում է իր պաշտօնը: Թիֆլիսի նահանգապետ Սվեյնը նշանակվում է Տաւրիկեան նահանգապետ:

Լեհական Թագաւորութեան երկրը գտնվում է առևտրական և արդիւնաբերական կրիզիսի ճանկերում: «Тор. Пром. Газ.» ասում է, որ այդ կրիզիսի պատճառներն են նախ և առաջ Սիբիրի և առհասարակ արևելեան Ռուսաստանի պահանջների չափազանց կրճատումը ապրանքների վերաբերութեամբ. երկրորդ ներքին նահանգներից պահանջի նուազելը բազմաթիւ առևտրականների գէշեր կոչվելու և կուրի վայրն ուղարկելու պատճառով: Այդ բոլորը և պատերազմի պատճառով առաջացած տնտեսական ընդհանուր նեղ վիճակը և յաճախակի կրիզիսները խոսնակութիւնները հասցրին այնտեղ, որ ընդհանուր առմամբ Լեհաստանի առևտուրը ու արդիւնագործութիւնը 50% պակասել է, այսինքն ուղիղ կէսը կորել, նուազել է:

Ստացել ենք հետեւի նոր հրատարակութիւնները. 1) Գրիգոր Վանցեան—«Հայ Հեղինակներ» ընտիր հատուածներ միջնակարգ դպրոցների ընթերցանութեան համար գինը 1 ռ. 30 կ., 2) Վերու Երգիչ Ն. Գուգուկի երգերը, մշակեց Գ. Ասատուր, գինը 40 կ., 3) Ա. Մարգար «Երախտը»—պատմուածք, գինը 10 կ., 4) «Թոմաս-Բոցարի», հրատարակութիւն «Արեւի», գինը 5 կ., 5) Ղազ. Բահ. Յովսէփեան—«Անկարկներ ուտիացի և մահմեդական հայերի մասին», գինը 40 կ., 6) Մեր Եփեսակի գրադարանը. ա) Բ. Պէնկո «Մեծ Տօն», գինը 10 կ. բ) Գր. Բահ. Պետրով «Նոր Լոյս», գինը է 10 կօպ., 7) Պ. Արաբսեան «Սիւրբիլի», վոլըմի 1 բարբառով, գինը 20 կ., 8) է. Նիւնզիլի—«Գօգիա Ուրվիլի» պատմուածք, թարգմանեց Դ. Կ., գինը 8 կ., 8) Մանկական գրադարան, փոխադրութիւնը Ա. Զրինկարեանի—առաջին գլխի 6 պատմուածներ՝ 8—12 տարեկան երեխաների համար, երկրորդ գլխից—4 պատմուածք, երրորդ գլխից—6 պատմուածք, իւրաքանչիւրի գինը 5 կօպէկ: 10) «Զեռնարկ ծաղիկահատութեան»—աշխատանքից եղինի քաւ. Ալիսապետ, գինը 10 կ. 11) Արման Սիւրիստը և Մարուլի Պրէվո—«Յանցաւոր մօր խոստովանութիւնը», գինը 5 կ. 12) Շերաւ—«Միւրա գոհեր» պօէմ, գինը 3 կ., 13) Բ. Տէր-Բահանեան «Ուրիւն», գինը 3 կ., 14) Միլք. Նալիխան «Երազ», պատկեր Բալիստանու կենքից, գինը 3 կ. 15) Յար. Նալիխան «Թշուառներ», պատկեր, գինը 8 կ. 16) Дрезденская Выставка Германских Городовъ въ 1903 г.—I. Когновидиъ; приложение къ 21 тому Докладовъ, 17) В. Папазянъ «Дурь-да-дурь» и «Нагой Дервишъ», переводъ съ Армянскаго В. и С. Бабянъ. п. 12 к. 18) О. Туманянъ—«Ахтамаръ» народная легенда, перевелъ съ арм. К. Балмонтъ, հայերէն և ռուսերէն շքի հրատարակութիւն, Բագուի աղէտահներին օգտին, գինը 25 կ.:

Ապրիլի 3-ի երեկոյեան ժամը 11-ին Պետերբուրգից Բագու ժամանեց սենատոր Կոլոմիսկին, որ պէտք է սենատորական վերաքննութիւն սկսէ Բագու քաղաքում և նահանգում: Կայարան էին գնացել սենատորին դիմաւորելու, նահանգապետ իշխ. Նախիջևան, ուստիկանապետը, դատաւարական և պրօկուրօրական պաշտօնեաները:

Գութախից հաղորդում են, որ Մուխարբ

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՇՈՒՐՁԸ

Նոր ցուցիչի կառուցումը: «Journal» լրագրի Պատերազմի թղթակիցը հեռագրում է. «Են այսօրվան ծովագետությունը իմանալու համար, թե արդեօք տեղեկություններ չը կան ծովագետ Բոֆտսոմից: Ինչ հաւատարմություն, որ ոչինչ տեղեկություն չէ ստացված: Սակայն, դրա փոխարեն, ես հետևեալ տեղեկություններն ստացայ, որոնք ճշգրտված են երաշխաւոր եմ: Վճռված է հրատարակել 750 միլիոն ռուբլու փոխառություն: Այդ փողերով կը կառուցվեն 10 կրէյսերներ իւրաքանչիւրը 17 հազար տոնն ծաւալով, 12 զրահակիր կրէյսերներ 14 հազար տոննանոց, 12 զրահապատ կրէյսերներ «Բայան»-ի տիպի 8 հազար տոննանոց, 3 հազար տոննանոց 15 էստաֆետային նաւեր, 50 հակաակնանաւեր 570 տոննանոց, 100 ակնանաւեր 350 տոննանոց, 4 հազար տոննանոց մի ակնանային նաւ և բազմաթիւ ստորջրային նաւակներ, մարտանաւեր և այլն: Այդ նաւերի մեծամասնութիւնը պէտք է կառուցվի արտասահմանում: Թղթակիցը յոյս է յայտնում, որ պատերազմի արեւմտի թափը կը հասնի Փրանսիային: (Вирж. Вёл.)

«Echo de Paris» լրագրի թղթակիցը հաղորդում է, որ Վալդիփոստի թաղաքը գտնւած քաղաքից 1 միլիոն ռուբլի ստացաւ ուստիսի պաշարները գնելու համար ի նկատի ունենալով, որ եւալոնացիները կարող են պաշարել այդ թաղաքը:

Յարքի կամ կորչի: Պարիզից «Вирж. Вёл.» լրագրին հեռագրում են. «Սալոնից հեռագրում են, որ «Օրէօ» հրատարակող նաւի վրա ուրիշներ թոււմ եկաւ մի ֆրանսիացի բժիշկ, որին թողաւ թաղաքում է մի քանի ժամ անցկացնել թաղաքում: Բժիշկը պատմում է, որ Բոֆտսոմից միակ նպատակն է ամենակարճ ճանապարհով հասնել Վալդիփոստի: Եթէ Վալդիփոստի գնալու ժամանակ ճանապարհին կը հանդիպի թշնամու նաւատորմին, այն ժամանակ ուս ծովագետը կտրական ճակատամարտ կը տայ, հաւատարիմ մնալով յայտնի կամ կորչելու: Դէպիլին: Ինչ վերաբերում է կոստոր-ծովագետ Նեքստափոլին, նա մնում է մեր գլխաւոր ոյժերի ետեւ որպէս պահեստ ապագայ գործողութիւնների համար: Օստինդան կղզիների գնալուց հետոքը Ամստերդամի վրայով ապրիլի 2-ին Պարիզում հրատարակված հեռագրերը միաձայն ասում են, որ մեր նաւերը անցել են այդ ջրերով աշուղտեամբ, առանց որ և է պատահանների: Նոյն աղբիւրներից ստացված տեղեկություններն համեմատ, 5 ամիստար փոխադրիչներ սպասում են Բատաւիայում կոստոր-ծովագետ Նեքստափոլի դիվիզիայի գալուստի: (Трф.)

Կոմ Սիւմա: «Daily Telegraph» լրագրի թղթակիցը խօսակցել է կոմ Օկուսայի հետ, որը ասել է հետեւեալը. «Մտադարձութեան պայմանները պէտք է կրկին պատերազմ սկսելու հնարաւորութիւնը զրկեն Ռուսաստանին: Ռուսաստանը պէտք է զրկված լինի հնարաւորութիւնից նաւատար ունենալ ծրարատանի և նապոնիայի ամբիւրի մաս: Պորտ Արաւոնը, Վալդիփոստի և Սախալինը պէտք է միացվեն Եւալոնիային: Եւալոնիան յարգանք է պահանջում դէպի իրան: Միջազգային հարցերում պէտք է հարցնել նրա կարծիքը: (Сд.)

«ՄՇԱԿԻ» ՀՆՈՒԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԲՈՒՌՈՒՄՏ ԳՈՐԴԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

7 ապրիլի ՊԵՏԵՐՈՒՐԻԳԻ: Ապրիլի 8-ի կէսօրվայ ժամը 12 1/2-ին Ս. Սպիրիտի տաճարում մազթանք կը կատարվի Հեռաւոր Արեւելի ճանապարհին եղած նաւերի աշուղ ուղևորութեան և պաշտօնեաների առողջութեան համար:

10-րդ Օն: «Morn. Post»-ը ասում է, որ եւալոնացիները կարող են վստահ լինել իրան նաւատարմի վրա, բայց լուրացնում է, որ Տօգօի և Բոֆտսոմից հեռու միջև սպասված կռիւը կստակ չէ լինելու: Տօգօի առաւելութիւնը մեծ չէ և պատերազմական պայմաններն այնպէս են, որ նա պէտք է խուսափէ ամեն տեսակ ընկիւն և կռիւ այնպիսի ելքից, որը եւալոնական նաւերը, թէ և նոյն իսկ իր թողնող, ստացած լինին զգալի ֆուսաներ: Երբ ինչու Ռուսաստանը կարող է իշխել Հեռաւոր Արեւելի ջրերում, ուղարկելով իր ծովային միացած ուժերը: Եւալոնիայի անգլիական զինաւոր հիւպատոս լորդ Կրօմբի պարլամենտին ներկայացրած հաշիւը ցնուութեան ենթարկվեց և արժանացաւ հաւանութեան:

Հաշիւը ներկայացնում է Եւալոնիայի ամենաժողովար լինելու: Հաշիւ ամենակարեւոր մասն այն է, որ Կրօմբը խորհուրդ է տալիս ոչնչացնել կապիտալիզմը, այդ բայով համարելով ամենաբնական հետեւեալ Անգլիայի և Փրանսիայի միջև կայացած համաձայնութեան Եւալոնիայի վերաբերութեամբ: Կապիտալիզմի ամենաբնական համաձայնութեան մի օրինակ, որը վերաբերում է եւրօպացիներին, պահանջում է 14 օտար պետութիւնների հաստատութիւն: Կրօմբը առաջարկում է, որ օրէնսդրական իշխանութիւնը յանձնվի Անգլիային:

ՍՕՖԻԱ: Թէ և ուսանողների ցոյցերի և անհաւանութեան պատճառով նոր կանոններ մտցրվեցին, բայց էպպէս ոչինչ չը փոխվեց: Սօցիալիստ նախաձեռնողները պահանջում են ամեն տեսակ քաղաքական ասօցիացիաների լիակատար ազատութիւն և ակադէմիական կարծեցեալ ազատութիւն դասախօսութիւններին յաճախելու: Երբ ցանկանան Ուսանողական խառնակութիւնը սաստիկ է: Ուսանողները շարք ու փուր արին «Веч. Почта» լրագրի խմբագրատան պատահանները:

ՏԱՄԲՈՎ: Տպված է նահանգապետի որոշումը Տամբովի մանկախնամ ընկերութեան փակման մասին:

ՀՅՆԿՈՒՄ: Այստեղից Սալոնի են ուղարկվում մի և կանաչեղէններ մեծ պաշար:

ՄԱՆԻԼԱ: Ամիստար նաւերը մեկնեցին Լինգալինան ծովածոցից: Եւալոնական կրէյսերները չեղեցան:

ԿԱԼԻՖՈՐՆԻԱ: «Daily Ex.»-ը տեղեկացել է հեղինակաւոր աղբիւրից, որ Հնդկաստանի զօրքերի զլխաւոր հրամանատար լորդ Կիտչինըրը վճռել է հրաժարվել այդ բանակի հրամանատարութիւնից, եթէ որ հնդկական զօրքերը չեն ընդունեն խորհրդի զինուորական անհաւանութեամբ: Ելլիս իրաւունքները չեն սահմանափակվել հնդկական բանակը ներմուծելով աղբիւրստատիվ և ֆինանսական կարգեր:

ԲԵՐԼԻՆ: Հարաւարեւմտեան Աֆրիկայում տեղի են ունեցել երկու ընդհարումներ: Գաղութավարների վարչութեան մէջ միտք է յղացել հետեւ Անգլիայի օրինակին Տրանսվալի գործում և հիմնել իր աֆրիկեան գաղութներում բոլորականներ, որոնք ծառայելին իր գործողութեան հիմք և զէնքի պահեստ: Բրէժնի շրջանաւային «Ատլան» ընկերութիւնը մտադրել է անշան հիմնել 6 նաւերով կանոնաւոր երթևեկութիւն Բրէժնից Կ. Պօլիս—Սև Մուրի նաւահանգիստները հանդիպելով—Մարօկիան հարցի առիթով կիսապաշտօնական տեղեկութիւններ կան, որ ֆլորանսիական լրագրիչները ուսած լուրերը թէ պետութիւնները մերժել են միջազգային կոնֆերանցի հրաւիրումը հարցը, սխալ է: Այդ հարցի առիթով դեռ եւ վճիռ չէ կայացել:

ՄԱՐՍԵՅԼ: 30 հոգի ուս օֆիցեր-ինժեներներ ժամանեցին այստեղ հետեւելու 3 հակաակնանաւերի և մէկ կրէյսերի համար շրջեկաթուսի պատրաստելու աշխատանքներին: 40 հոգի ուրիշ օֆիցերներ գնացին Լիւսէն, ուր շինվում են այդ նաւերի մարմինները: ԱժԻՐ: Երէկ անգլիական արքայական զոյգը ճաշ տուցեց Վիկտորիա և Ալբերտ ըզրօսանաւի վրա, որին մասնակից էր Ալբերտի զինեւոր-նահանգապետը: Երբեք թագաւորն առաջարկել է Փրանսիայի պատուի կինացը:

8 ապրիլի ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ: 7 ապրիլի: Ֆիլիպպին կղզիները մտնելու եղած ամերիկեական էսկադրայի հրամանատար ծովագետ Տրէյնին հրահանգ է տրված խանգարել ուսանելին սարքելու իրանց համար որ և է յինակէտ Ֆիլիպպին կղզիների վրա և թող չը տալ նրանց որ և է կերպով խանգարելու չէղեցութիւնը:

ՍՕՖԻԱ, 7 ապրիլի: Կիսապաշտօնական «НОВЫЙ ВѢКЪ» լրագիրը վճռաբար հերքում է աւստրիական մամուլի զրպարտութիւնը, որ իրը թէ բողոքական իշխանի իր Բերլին, Լոնդոն և Հոնկոնգ եղած ժամանակը խնդրել է Բոլգարիան ճանաչել թագաւորութիւն: Բոլգարիան գոհ է իր քաղաքական դրութիւնից և հարկաւոր չէ համարում փոփոխել իր յարաբերութիւնները զրաջի պետութիւնների հետ: Բոլգարիայում ոչ ոք չէ անհանգստացնում անուանական վասսալութիւնը և իշխանական թագը լիազէս բաւարար է իշխանի արժանապատուութեանը:

ԲԻԳԱ: Գիւղացիական խառնակութիւնները Շուրջալուսեան երկրում զգալի չափով կորցրել են իրանց սուր ընաւորութիւնը: Եւալոնիայի զօրքերի ներկայութեան շնորհով, տեղ-տեղ էլ կալուածատէրերի ուսած բարեկաւումները:

շնորհով բանտներին և բաւարակների դրութեան մէջ: Կայացաւ գործարար արած գործարանական բանտներին բազմամարդ ժողով, որն ըրտեց պատուիրակներ գործարանատէրերի հետ բանակցելու համար համաձայնութեան գալու և աշխատանքները վերսկսելու մասին:

ԲԻԳԱ, 7 ապրիլի: Այն լուրը, թէ իբր մենք սարքովի կողպուտ ենք կազմակերպել, որպէս զի արքանականներ ուղարկեն Կիլինսի, բոլորովին անհիմն է: Սաղանսօսիկ-Կանտէր:

ՀԵԼՍԻՆԳՅՈՐՄ, 7 ապրիլ: Երէկ Գանգէով մեկնեցին 400 զաղթականներ «Աւստրիա» շոգենաւի վրա:

ՎԻՆՆԻՑԱ, 7 ապրիլի: Ժողովրդական հարեցողութեան դէպ կուտղ ընկերութեան վարչութիւնը միջնորդում է, որ ցէնզուրայի թոյլատրած բոլոր զրքերը թող տրվեն շրջանաւորութեան ժողովրդական զրադարաններում: Դրանց թուում են հաշւած և մալօրսերէն զրքերը:

ՆԻԿՕԼԱՅԷ, 7 ապրիլի: Ռուսաստանի հաւաքում կադէտներ ծովային կօրպուս հիմնելու ենթադրութիւնը մերժված է: Նա կը հաստատվի Պատերազմում:

8 ապրիլի ՊԵՏԵՐՈՒՐԻԳԻ: Հեռաւոր Արեւելից ապրիլի 7-ին պաշտօնական տեղեկութիւններ չեն ստացվել:

ԳԱՆԶՈՒԹԻՒՆ, 7 ապրիլի: Բանակները ճակատում փոփոխութիւններ չը կան: Այստեղ հանգիստ են Այստեղի այն խառնակները, որ փակված էին Մոկվէլից մեր նահանգի ժամանակ նորից բացվել են վերսկսել առեւտուրը: Աւելի և աւելի շատանում են չինացիները: Գալիս է արագ հալոյ ձիւն: Եղանակը զգալի է:

ԼՕՆԻՕՆ: «Թայմս» Բոֆտսոմից հեռագրում է, որ եւալոնական մամուլը կորցրել է իր սովորական պաղարկութիւնը, լսելով ուսական էսկադրայի Կամբանան ծոցում լինելը, և կարծես օժանդակում է Բոֆտսոմից, ստիպելով Տօգօին թողնել հիւսիսում բռնած իր դիրքերը և մօտենալ այն ջրերին, ուր գտնվում են ուսանելը Փրանսիական յինակէտներին մօտ, որ ուս նաւերը ապաստան կարող էին գտնել յաղթելու դէպքում: «Թայմս», երևակայում է, որ ուսանելը նորից անգլիական ծովային առեւտրի դէպ դիրք են բռնել, ցանկանալով Անգլիային ստիպել խառնակելու պատերազմին և դրանով Ռուսաստանին հնարաւորութիւն տալ պատուաւոր կերպով դուրս գալու ներկայ վատ դիրքից: Պատերազմում մի հըզօր կուսակցութիւն ցանկանում է, որ գործեն այդ ելքն ստանան: «Գրաֆիկոն» հետեւեալ կարծիքն է տպված. «Բոֆտսոմից անգլիական բանակը, որ ամեն մի էսկադրա համարում էր անհաւոր: Այդ մեծ քաղաքը ծովային անօրինակ է: Նրա էսկադրան այդ չէր կարող անել, եթէ բոլոր պաշտօնեաները խիստ դիպչալիսային ենթարկված չը լինէին, եթէ նաւաւարները վարժված չը լինէին և ինքն էլ բացառապէս հանձարեղ չը լինէին: Եթէ որ Բոֆտսոմից ինչ նոյնքան լաւ կարող է ճակատամարտել, որքան որ նա կարող եղաւ իրան յանձնված նաւատորմը կազմակերպել, այն ժամանակ կարելի է ասել, որ նա կարող է կուել Տօգօի հետ: Պուսաստանն անկասկած իմաստութեամբ վարվեց, հրաժարվելով խաղաղութիւնից: Երբեք նախ քան միջնաւական հետեւանք և իր պատրաստած հնարաւոր հաւրուածը: Ինչ հետեւեալ էլ որ ունենայ ծովային ճակատամարտը, Բոֆտսոմից հեռագրայի լոյսը կը մնայ ծովային պատուութեան էլքերում իբր մի արտապարզ յանդուգն քաղութեան օրինակ և իբր պապոցի նրա դիւտարական ընդունակութիւնների:

ՏՕԿԻՕ: 3,000,000 մայրի ծառեր կուղարկվին Մանչուրիա, մէկ միլիոն արդէն ուղարկված է:

ՀՕԳԻՕՆԳ: Շոգենաւերը հաղորդում են, որ չեն տեսել բալտիկական էսկադրան Կամբանի ծոցում: Տօգօի իշխանութիւնը անհանգստութեան մէջ է և աշխատում է հետազոտել տեղեկութիւն իմանալ նրա մասին:

ՊՕՐՏ-ԼՈՒԻ: «Ժիլլէտ» շոգենաւ էկիպաժի պաշտօնեաները հաստատում են, որ բալտիկական էսկադրան Կամբանի ծովածոցում մի քանի շաբաթ կը մնայ, որովհետեւ կապիտանը (?) հրաման ստացաւ հանգիստ աշխուղ ծովագետ Բոֆտսոմից հետ:

ՀԱՆԳՅԱՅ: Այստեղ է գտնվում խուզարկու բաժանմունքի զլխաւոր բանակը, որը ուղղութիւն է տալիս բալտիկական էսկադրային Շանգայում զինաթափ եղած «Ասկոլ» կրէյսերը ամուլ վերցրել: Այսօր կրէյսերը ներկված է

